

Testereciler

Fabrika ile didişme kuvvetini kendisinde bulan bir sanat varsa o da Bursa testerecileridir. Bu işlerinin nefasetinden, taklidi imkansızlığından ziyade, müşterilerinin halk kitlesi arasında bulunmasındandır. Malum olduğu üzere bursa çekmelerinin en revacili pazarları üzüm, hurma muhitleridir. Vaktiyle yüz bin adet çekme-çegme(?) gönderildiği vakı idi. Harpler bu muharricleri korkuttu. Geçen sene ilk defa Mısır'a birkaç bin destere gönderdi. Tabi bu müşterilerini yeni birtakım müesseselerin kendisine bağlamış olduğunu gördüler. Bir zamanlar Avrupa çekmeleri yine bizimle boy ölçmeye kalkmıştı. Ancak çiftçi tecrübeyle bizim çekmelerin iyiliğini bildiği için daima tercih ederdi. Hatta bu yüzden Avrupa dışsız çekme ithal ederek dişlerini burada imale tevsil etti. esnaf buna meydan vermedi. Tabi bugün Mısır fellahları tarafından hüsn-ü kabulle mesur olan fabrika çekmeleri bir nöbet istihmal edildikten sonra tekrar dişlemeye gidiyor. Kime anlatacağın? Fiyat meselesi de mehmuttur. Mısır'a mal götüren zat istifade edemedi. Çünkü fabrika çekmeleri Mısır parasıyla elli paraya kurtarıldığı halde bizim çekmelerimiz ancak yetmiş paraya kurtarılabilir. Bunun için İstanbul siparişçileri deda demir çekmeyi tercihen almaktadır. Esnaf bir türlü asırların vücuda getirdiği şehriyatı zai etmeye yanaşmıyor. Bunun bir çaresi bulunur. Çelik testerelecilerin üzerine tamga vurulur. Kezalik demir olanlar da gösterilir. İsteyen arzusuna göre alır. Bursa'nın hakiki müşterileri İzmir, İstanbul, Edirne etrafıdır. Tabi Arabistan'a da ihracat başlayacaktır. Çekmelerimiz halis çeliktir. Dişleri bilhassa nakabil taklittir. Bu dişler Türk eyesiyle vücuda getirilmiştir.

Bugün ancak Bursa'da tek usta imal eder. Bıçakçılar, testereciler müttehit bir cemiyet teşkil etmektedir. Müşterisi köylü olan sanat için beka ve hayat mevcuttur. Esnaf aynı zamanda tecettüt de taraftar zerre ... çakılar, metnu kalem çakıları, meyve bıçakları imal etmektedir. Testere için muktezi şımşır (?) evvelce salayıktan celep olunurdu. Şimdiki halde Bilecik'ten geliyor. Diğer ağaçlar da istimal edilebiliyor. Mesela denilen ağaç çekme için yarar. Adi ağaçlar bıçaklarda müstehildir. Tabi boynuz vesaire de yerlidir. Yalnız çeliği hariçten gelir. Arabistan için mutlaka şımşirden yapıldı. Bu ağacın sıcağa tahammülğ fazladır.

Ziyaret ettiğim dükkanda kali kama imal olunmakta idi. Tabi bu fantazi bir iştir. İstikbali yoktur. Hayvan tarakları, çoban çakıları en mühim ve hariç ilim sayılır. Bursa'da elli kadar dükkana malik olan bu esnaf üste kalfa çırak yüz elli kişidir. Cemiyet riyaseti bu sene testerecilerdedir. Esnafın arzularını sordum. Dahili esnaf nizamnamesinin teyit olunmasıdır. Bu teyyide meshur olmazlarsa hukuki birleşme güçtür. Ustalarını çarpan kalfaların inzibat altına alınması ki her esnaf bundan müştekidir, tabi çırak ve kalfaların da hak ve hakkı kani gözetmek şartıyla bunun bir çaresi bulunur. Geçen hafta bil umum esnafın heyet-i idareleri müşterek bir müzarekere yapılır. İlk gaye bütün esnafın ihtiyaçlarını dahili malumattan tedarik etmesiydi. Ne kadar ve mübarek bir tedbir evvel emirde esnafımız himaye etmeli, bir taraftan da hükümet bu decesinde vuku bulan mebaiyat dahile hazır edilmelidir. Münirlerden bir şey beklemek abesttir. Her tenvir-tenevvür (?)sı harce karşı olan esarete bir alude etmektedir. Çoban bıçağı alan bir köylüyü bana göstererek üstüne dedi ki, "allah milletimizden razı olsun bu adamlar şu kaba çakılara rağbet etmekle acaba ne zayi ederler."